

VERSLAG van de hoorzitting van Provinciale Staten met betrekking tot het herindelingsadvies gemeentelijke herindeling Vijfheerenlanden d.d. 5 april 2017 in Leerdam

Aanwezig:

Voorzitter: R. van Grieken

Commissieleden: A. Essousi (PvdA), N.J.P. Hoefnagels (D66), mw. W.M.M. Hoek (50PLUS), H. Ijsennagter (PVV), A.H.L. Kocken (VVD), mw. E. Kotkamp (GroenLinks), G. van Leeuwen (SGP), A.J. Schaddelee (ChristenUnie) en C. Westerlaken (CDA)

Van ambtelijke zijde aanwezig: mw. M.L. Engelsman (griffier) en mw. G. van Weerd (verslag).

De voorzitter, de heer Van Grieken heet alle aanwezigen welkom in deze hoorzitting van Provinciale Staten Utrecht over het herindelingsadvies met betrekking tot de nieuw te vormen gemeente Vijfheerenlanden.

Hij licht toe dat de drie zelfstandige gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik op 10 november 2015 besloten tot een gemeentelijke herindeling te willen overgaan. Na dat besluit werd de vraag actueel naar welke provincie de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden zou overgaan: immers, Leerdam en Zederik behoren nu tot de provincie Zuid-Holland terwijl Vianen tot de Utrechtse provincie behoort.

De gemeenteraden hebben zich over de provinciekeuze uitgesproken. De meerderheid van de raden van Leerdam en Vianen hadden voorkeur voor Utrecht, evenals de colleges van B&W van de drie betrokken gemeenten. Alleen in de gemeente Zederik was de raad in meerderheid voorstander van Zuid-Holland. Een unaniem besluit over de provinciekeuze van de drie gemeenten was derhalve niet mogelijk. Om die reden werd er een interprovinciale commissie opgericht om dat vraagstuk nader te bezien, maar ook die commissie kon niet tot een unaniem advies komen. Het vraagstuk werd daarop voorgelegd aan het ministerie van BZK die de provincie Utrecht de opdracht gaf de herindelingsprocedure voort te zetten. Er werd voor de provincie Utrecht, als trekker van het proces, gekozen omdat een meerderheid van de partijen zich voor vestiging van de nieuwe gemeente in Utrecht had uitgesproken. Het college van GS van Utrecht heeft vervolgens uitgebreid gesproken met alle stakeholders en dat heeft op 29 november 2016 tot een lijvig rapport geleid, nl. het herindelingsconcept Vijfheerenlanden. Breed bestond de mogelijkheid daarop zienswijzen in te dienen en dat heeft in totaal geleid tot 534 zienswijzen. GS van Utrecht hebben in een reactienota op de zienswijzen gereageerd. Daarna werd het herindelingsconcept veranderd in een herindelingsadvies, waarin reacties uit de zienswijzen zijn verwerkt.

Inmiddels hebben Gedeputeerde Staten het herindelingsproces overgedragen aan Provinciale Staten, het hoogste bestuursorgaan van de provincie Utrecht.

In deze hoorzitting hebben insprekers de mogelijkheid een zienswijze aan te vullen of een nieuwe zienswijze voor te leggen.

Voorts schetst de voorzitter dat er op 13 april a.s. een vergadering van de commissie Bestuur, Europa en Middelen zal plaatsvinden, gevolgd door een speciale PS vergadering op 19 april a.s., waarin een

besluit zal worden genomen over het advies inzake over de provinciekeuze van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden. Beide vergaderingen zijn openbaar maar er is geen gelegenheid meer om in te spreken.

Het adviesrapport zal vervolgens worden voorgelegd aan het ministerie van BZK, waarna het wetgevingsproces van start zal gaan.

Voor de hoorzitting van hedenavond hebben zich slechts twee insprekers aangemeld. Zij kunnen hun zienswijze toelichten waarna de commissieleden de gelegenheid krijgen vragen te stellen.

Eerste inspreker

De heer M. de Visser, fractievoorzitter SGP in Leerdam, leest zijn inspraakreactie voor die als bijlage 1 aan het verslag van deze hoorzitting zal worden toegevoegd. Kortheidshalve zij daarnaar verwezen.

De heer Ijsennagger licht toe dat Vianen de enige gemeente is die heeft ervaren hoe het is om deel uit te maken van de provincie Zuid-Holland én van de provincie Utrecht. Kan dat een reden zijn om het oordeel van de gemeente Vianen zwaarder te laten wegen?

De heer De Visser laat die afweging aan de heer Ijsennagger over.

De heer Schaddelee begrijpt dat de heer De Visser oproept tot bescheidenheid. Dat spreekt hem aan. Ook sprak de heer De Visser over een zekere gretigheid, waarmee het college van GS van Utrecht zich zou manifesteren en over achteloosheid van GS richting bezwaarmakers. Spreker meent dat het college van GS daarmee geen recht wordt gedaan en vraagt de inspreker zijn uitlatingen nader in te kleuren.

De heer De Visser baseert zich in deze op het herindelingontwerp van GS van Utrecht, waarin afwegingen ontbreken. In het rapport wordt slechts aangegeven dat vestiging van de nieuwe gemeente in de provincie Utrecht het uitgangspunt is, maar een vergelijking van vestiging van Vijfheerenlanden in de provincie Zuid-Holland en in de provincie Utrecht ontbreekt. Een vergelijking van de effecten had, naar het oordeel van spreker, veel meer inzicht geboden dan alleen maar vooraf een uitgangspunt te noemen.

Tijdens de mondelinge presentatie van het herindelingontwerp, werd door de gedeputeerde als standaardreactie op vragen geantwoord dat de nieuwe gemeente meer dan welkom is in de provincie Utrecht. Dat is een gevleugelde uitdrukking van gedeputeerde Pennarts, waarmee zij illustreert dat GS heel graag willen dat de nieuwe gemeente zich in Utrecht gaat vestigen.

GS hebben alle ingediende bezwaren ongegrond c.q. oplosbaar verklaard, maar dat levert z.i. een ongenuanceerd beeld op van de gevoelens die in de gemeenschappen leven. De ontvlechtingskosten worden naar de toekomst doorgeschoven en een oplossing wordt nu niet geboden. Hij ontwaart ook op dat vlak de nodige achteloosheid van het college van GS van Utrecht.

De heer Westerlaken begrijpt dat de heer De Visser aangaf dat de voorkeur voor Utrecht ook wordt ingegeven door het feit dat het goedkoper is om in de provincie Utrecht te wonen dan in de provincie Zuid-Holland. Heeft hij dat juist begrepen? Dat wordt door de heer De Visser beaamd, immers, de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting liggen in de provincie Utrecht iets lager dan in de provincie Zuid-Holland.

De heer Westerlaken signaleerde voorts dat de heer De Visser constateerde dat de Zuid-Hollandse economie groter is dan de Utrechtse economie, maar ook gaf de inspreker aan dat het vooral gaat om de economische ontwikkelingen. De heer Westerlaken is van mening dat een grotere economie niets zegt over de ontwikkelingen. Dienaangaande vraagt hij de inspreker om een nadere onderbouwing.

De heer De Visser antwoordt dat zowel de economie in Utrecht als in Zuid-Holland hard groeit, rond de 2,8% (Zuid-Holland) en 2,9% (Utrecht). Daarin ontlopen beide provincies elkaar nauwelijks. Blijft over-eind staan dat een grotere economie, die met 2,8% groeit, meer expansie vertoont dan een kleinere economie die met 2,9% groeit.

De heer Van Leeuwen meent dat bescheidenheid wel bij de SGP fractie behoort. Wel viel hem op dat de inspreker wat minder bescheiden was over de meerderheid van zijn collega's in de gemeenteraad van Leerdam, daar waar hij sprak over bestuurlijk opportunisme. Hij vraagt wat de heer De Visser daarmee bedoelde.

De heer De Visser licht toe dat er in het rapport "Code Samen" een vergelijking tussen beide provincies is gemaakt en daarin kwam naar voren dat de verschillen beperkt zijn. Wel zit er een verschil in de ontvlechtingkosten zodra er één of twee gemeenten ontvlochten moeten worden. Op meer rationeel niveau springen de verschillen echter niet sterk in het oog. Ook het economische element tussen beide provincies levert geen groot onderscheid op.

De raadsfracties hebben uitgebreid gediscussieerd over de provinciekeuze van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden. Daaruit kreeg de SGP de indruk dat de bestuurscultuur in de provincie Utrecht aantrekkelijker overkomt dan de bestuurscultuur die men in de provincie Zuid-Holland gewend is. Kennelijk lijkt het de overige fracties aantrekkelijk om opnieuw in een andere provincie te beginnen, om de oude wettelijke samenwerkingsverbanden tot op zekere hoogte los te laten en wat vrijblijvender regionale samenwerkingsverbanden in de regio aan te gaan. Op dat niveau lijkt de werkelijke afweging plaats te vinden, dus meer op gevoel, op potentie en perspectief, teneinde aan de andere kant van de provinciegrens opnieuw te starten. In zijn analyse is dat de hoofdreden geweest waarom er is gekozen voor vestiging van Vijfheerenlanden in de provincie Utrecht.

Daarbij komt dat Vijfheerenlanden in de meer kleinschalige provincie Utrecht 1 van de 12 of 13 gemeenten zal zijn, terwijl de nieuwe gemeente in Zuid-Holland slechts 1 van de 53 gemeenten zal zijn. Het gevoel bestaat wellicht dat een gemeente in een kleinschaliger provincie meer invloed heeft op de provincie. Hij vertaalt dit alles naar het containerbegrip "bestuurlijk opportunisme". In zijn optiek laat men bestaande oude structuren en gemeenschappen los en hij betreurt dat zeer.

Mevrouw Hoek vraagt of de heer De Visser en zijn fractie wellicht bezorgd zijn dat het partijprogramma van de SGP niet meer voldoende kan worden uitgevoerd, wanneer de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden een feit is. In dit kader noemt zij de winkelopening op zondagen die in een aantal gemeenten omstreden is. Vreest de heer De Visser minder politieke invloed door de herindelingskeuze?

De heer De Visser antwoordt dat dit niet het geval is, immers, ook de SGP stemt in met een fusie met de gemeente Vianen. De SGP wil wel graag deel uit blijven maken van de huidige samenwerkingsverbanden binnen de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. De bestaande samenwerking moet wat de SGP betreft worden voortgezet en mogen door een herindeling niet op het spel worden gezet.

De heer Essoussi begrijpt dat de heer De Visser het provinciebestuur van Utrecht bestuurlijk opportu- nisme verwijt. Wat betreft de lokale volksvertegenwoordiging stelt de heer De Visser dat principiële belangen een rol spelen. Hij hoort graag of de inspreker ook constructieve en doorslaggevende argu- menten heeft om bij de ene of de andere provincie aan te sluiten.

De heer De Visser gaat daar nu niet op in. Spreker verwijst naar de zienswijzen die gemeenten hebben ingediend en daarin worden veel argumenten genoemd, die pleiten voor zowel aansluiting bij de pro- vincie Utrecht als aansluiting bij de provincie Zuid-Holland. De SGP hecht zeer aan de bestuurlijke sa- menwerking binnen de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden.

De heer Kocken komt terug op de oproep van de heer De Visser tot bescheidenheid, een oproep die hem zeer aanspreekt als het gaat om de rol van de overheid in de samenleving. Toegepast op het vraagstuk van de provinciekeuze, zou die bescheidenheid in bestuursstijl in het Utrechtse een reden kunnen zijn voor de gemeentebesturen om de keuze voor Utrecht te verklaren. In Utrecht krijgen ge- meenten meer ruimte om ter plekke maatschappelijke vraagstukken op te pakken waardoor inwoners beter kunnen worden geholpen. Hij vraagt hoe de inspreker tegen zijn standpunt aankijkt.

De heer De Visser ziet in die zin geen verschil tussen beide provincies.

De voorzitter dankt de heer De Visser voor zijn inspraakreactie en geeft vervolgens het woord aan de tweede inspreker.

Tweede inspreker:

De heer T.P.J. Bruinsma, burgemeester van Leerdam, leest zijn inspraakreactie voor die als bijlage 2 aan het verslag van deze hoorzitting wordt toegevoegd. Kortheidshalve zij daarnaar verwezen.

De heer Hoefnagels vraagt hoe er binnen de gemeente Leerdam zou worden gereageerd, indien er alsnog voor vestiging van Vijfheerenlanden in de provincie Zuid-Holland zou worden gekozen.

De heer Bruinsma wil deze kwestie niet al te absoluut bezien. Er zijn veel voordelen voor Zuid-Holland én er zijn veel voordelen voor Utrecht. Alle argumenten afwegend, hebben de gemeenteraden uitein- delijk geconstateerd dat in de provinciekeuze de balans uiteindelijk doorslaat naar Utrecht. Hij meent dat de gemiddelde inwoner van Leerdam niet wakker zal liggen van een keuze voor de pro- vincie Zuid-Holland. Hij meent dat daarover de teleurstelling in Vianen groter zal zijn. Die gemeente heeft destijds gevochten tegen de herindeling in Utrecht, maar staat nu pal achter het herindelingsad- vies. Hij wijst erop dat inwoners in het algemeen niet in provincies wonen maar in gemeenten. Echter, voor de bestuurders zou een andere provinciekeuze een minder prettige ervaring zijn, zo vermoedt hij.

Mevrouw Hoek wil zich in haar bijdrage vooral richten op de inwoners van het gebied en minder op de provinciekeuze in het kader van deze herindeling. Zij gaat ervan uit dat er door de drie gemeenten een overdrachtdocument is opgesteld waarin allerlei zaken geborgd zijn. Haar vraag is hoe de zekerheden, die inwoners van de drie gemeenten nu hebben, in de toekomst gewaarborgd kunnen worden. Zijn die zekerheden in een overdrachtdocument vastgelegd? Zij illustreert die met de regelgeving voor de agrariërs die in Utrecht anders is dan in Zuid-Holland. Waarom is de inspreker niet op het overdrachts- document ingegaan?

De heer Bruinsma antwoordt dat hij een aantal gemeentelijke fusies heeft meegemaakt maar nog nooit van een overdrachtsdocument heeft gehoord. De harmonisatievoorstellen worden altijd door de nieuwe gemeenteraad opgesteld. Hij vindt het opvallend dat er in deze fusie nu al op velerlei punten getracht wordt zoveel mogelijk te harmoniseren, zelfs als het gaat om de begroting. Daarvan wordt een eenduidig document gemaakt, evenals van allerlei andere regelingen, bv. de algemene plaatselijke verordeningen. Het treft hem dat deze fusie als zodanig erg gewild is. Wat de gemeenten in het debat parten speelt, is de provinciekeuze. Dat heeft te maken met het feit dat de provincie Zuid-Holland het zeer zou betreuren wanneer twee gemeenten zouden vertrekken uit die provincie.

De heer Westerlaken hoorde dat de heer Bruinsma refereerde aan de hulp die de provincie Utrecht biedt bij de gesprekken die in de samenwerkingsverbanden en in de Gemeenschappelijke Regelingen worden gevoerd. Het gaat om de samenwerking in de huidige bestaande Gemeenschappelijke Regelingen en de ontwikkeling naar de nieuwe regelingen. Hij vraagt dienaangaande naar de actuele stand van zaken.

De heer Bruinsma antwoordt dat dit een complex verhaal is omdat de nieuwe gemeente daadwerkelijk zal moeten kiezen aan welke Gemeenschappelijke Regeling zij wil gaan deelnemen. Een voorbeeld daarvan is de arbeidsmarktregio en de veiligheidsregio. Afhankelijk van de regeling, kan dat een lastige ontvlechtingdiscussie opleveren. Soms zal dit ook gepaard gaan met een behoorlijke uittreedsom die moet worden betaald. Het is verstandig om in dit proces gezamenlijk op te trekken en het DB van de provincie Utrecht heeft toegezegd steun te willen geven tijdens de onderhandelingen van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden.

Mevrouw Kotkamp constateert dat er door de inbreng van de twee insprekers verschillende beelden zijn ontstaan. De heer De Visser schetste dat het proces wat minder zorgvuldig is gegaan, met name als het gaat om het indienen en de afhandeling van de zienswijzen, terwijl de heer Bruinsma aangaf dat er veel waardering is voor het proces. Hoe zou de heer Bruinsma die verschillen willen duiden?

De heer Bruinsma antwoordt dat de tegenstanders van een keuze voor Utrecht van oordeel zijn dat de keuze voor Utrecht onvoldoende terug te lezen was in de verschillende ontwerpen. De stuurgroep Vijfheerenlanden begeleidt het proces en heeft getracht de afweging en de argumenten voor de keuze van zowel Zuid-Holland als van Utrecht in voldoende mate tot uiting te laten komen in het herindelingsadvies. Dat geeft de voorstanders van Zuid-Holland het gevoel dat er serieus naar hun argumenten is geluisterd. Dat heeft er in geresulteerd dat alle gemeenteraadsleden in het Vijfheerenlandenbeeraad en in de gemeenteraden (minus 1 van de fractie Gros) zich uiteindelijk in de gemeenschappelijke zienswijze van de gemeenten hebben kunnen vinden. Spreker noemt dit een prestatie van formaat.

De voorzitter rondt de inspraak af. Van deze hoorzitting wordt een verslag opgesteld dat onderdeel gaat uitmaken van de officiële documenten.

Hij dankt alle aanwezigen voor hun komst en wijst nogmaals op het vervolg van dit proces.

Overigens staat het een ieder vrij om de provinciale Statenfracties en de gemeenteraadsfracties alsnog te benaderen met zienswijzen, zodat zij deze bij de uiteindelijke besluitvorming kunnen betrekken.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter deze hoorzitting.